

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Mesleğe Yönelik Hazırbulunuşluklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*

Zehra ERGÜN¹, Yaşar İsmail GÜLÜNAY²

ÖZET

Amaç: Beden eğitimi ve spor derslerinin amaçlarına ulaşması için nitelikli öğretmen yetiştirilmesi, bu kişilerin pedagojik bilgiye sahip ve alan uzmanı olmaları elzemdir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine hazırbulunuşluk durumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemektir.

Yöntem: Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama araçları olarak “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 akademik yılında Karabük Üniversitesi Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekte olan 358 beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı oluşturmuştur. Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programıyla analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma bulgularında katılımcıların hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca demografik bilgiler açısından incelendiğinde ise sınıf düzeyinin hazırbulunuşluk üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu, ancak cinsiyet ve sosyo-ekonomik durumun anlamlı bir farklılığa sebep olmadıkları belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleğe hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek seviyede olduğu ayrıca cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum değişkenlerinin hazırbulunuşluk üzerinde anlamlı bir fark oluşturmazken, sınıf düzeyinin anlamlı fark oluşturmaması mesleki hazırbulunuşluk düzeyinin daha çok öğretim programı, alınan uygulamalı dersler gibi akademik faktörlere dayandığını düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hazırbulunuşluk, Öğretmenlik mesleği, Beden eğitimi öğretmeni adayı

ABSTRACT

Examining the Readiness of Pre-service Physical Education and Sports Teachers for the Profession According to Various Variables

Purpose: In order for physical education and sports lessons to achieve their goals, it is essential to train qualified teachers and for these people to have pedagogical knowledge and be field experts. The purpose of this contextual study is to examine the readiness status of preservice Physical Education and Sports Teacher for the teaching profession according to various variables.

Method: The research was conducted using the descriptive survey model, one of the quantitative research methods. The “Readiness Scale for Teaching Profession” developed by Yıldırım and Köklükaya (2017) and the “Personal Information Form” developed by the researchers were used as data collection tools in the study. The sample of the research consisted of preservice physical education and sports teachers studying at Karabük University Hasan Doğan Faculty of Sports Sciences in the 2023-2024 academic year. The data obtained in the research were analyzed with the SPSS 25 package program.

Results: In the research findings, it was determined that the participants' readiness levels were high. In addition, when examined in terms of demographic information, it was determined

* Bu çalışma 22. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD, Karabük/TÜRKİYE. ORCID:0009-0002-1501-3552 , 2328309515@ogrenci.karabuk.edu.tr. (Sorumlu Yazar)

² Karabük Üniversitesi Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesi, Karabük/TÜRKİYE ORCID: 0000-0002-0590-2164, ismailgulunay@karabuk.edu.tr

that the grade level created a significant difference on readiness, but gender and socio-economic status did not cause a significant difference.

Conclusion: As a result of the research, it was determined that the professional readiness levels of preservice physical education and sports teachers were at a high level, and while the variables of gender and socio-economic status did not create a significant difference on readiness, the significant difference in grade level suggests that the level of professional readiness is based more on academic factors such as the curriculum and practical courses taken.

Keywords: Readiness, Teaching profession, Pre-service physical education and sport teacher

GİRİŞ

Günümüzde hızla gelişen ve değişen dünyaya tüm ülkeler ayak uydurabilecek nitelikte donanımlı bireyler yetiştirmek istemektedir. Toplumların çağa ayak uydurabilmesi için nitelikli birey yetiştirme çabası son yıllarda giderek önem kazanmaktadır. Tüm dünyada geleneksel anlayış terk edilerek, bireyleri geliştirmekte olan dünyaya uygun nitelikte eğitmeyi hedefleyen, günün şartlarına uygun olan çağdaş eğitim sistemleri benimsenmektedir. Bu yeni dinamik içerisinde bireylerin öğrenmeye meraklı, araştırmacı ruhlu, problem çözebilen, grup çalışmalarında başarılı bir yapıda olması beklenmektedir (Yurtluk, 2003). Sözü edilen yeteneklerin bireyde gelişebilmesi için ise bireye bilginin doğrudan aktarılması yerine bireyin bilgiye nasıl ulaşabileceği ve bunu nasıl kullanması gerektiği bilgisini kazandırma yolunda adımlar atılmaktadır (Karafil ve Oğuz, 2019). Nitelikli bireyler yetiştirmek ise okullara ve orada görev yapmakta olan, eğitim ve öğretim sürecinin şüphesiz baş aktörü olarak görülen öğretmenlere (Yenen ve Durmaz, 2019) düşmektedir. Yeni nesil öğretmenler aktif öğrenmeyi benimseyen, dersleri buluş yoluyla işleyen, eşitlikçi ve üst düzey öğrenme becerilerini benimseyen kişilerdir (Saracaloğlu, Yenice ve Özden, 2013). Öğretmenler öğrencilerin neyi ne kadar ve nasıl öğrenecekleri, birbirleri ve dış dünya ile iletişimleri gibi konularda güçlü ve uzun sürecek bir etkiye sahiptirler, şöyle ki öğrencilerin okula ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar beslemelerine, okul başarılarına, hatta hayatlarındaki pozitif sonuçlara nüfuz ederler (Strong, 2018). Bu sebeplerle onların sınıf içerisindeki durumları, öğrencilerin sosyo-duygusal uyumlarını ve akademik performanslarını önemli derecede etkileyebilir böylece öğretmenler okul dönemindeki en etkili yetişkinlerden biri olarak kabul edilir (Hamre ve Pianta, 2004). Ayrıca öğretmenlerin kendi alanlarına hâkim ve bunun öğretimi için uzmanlaşmış olması (Erden, 2007), iletişim becerilerini en iyi şekilde kullanabilmesi (Pantic ve Wubbels, 2010), yüksek seviyede genel kültür bilgisine sahip olması (Kaya, Polat ve Karamüftüoğlu, 2014), uygun materyal ile projeler geliştirebilmesi, sınıf yönetiminde başarılı olması (Valli ve Renert-Ariev, 2002) gibi özellikleri, geleceğin öğretmeni olan öğretmen adayları için de son derece önemlidir.

Türkiye’de öğretmen eğitimi, büyük çoğunluğu eğitim fakültelerinde olmak üzere ilgili fakülte veya yüksekokullar tarafından sağlanmaktadır. Eğitim-öğretim süresince öğretmen adayları teorik ve uygulamalı olarak çeşitli dersler almaktadır (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu, 2013). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi edindikleri kazanımlar sayesinde, öğrencilerin eğitim hayatını kolaylaştıracak bilgilere sahip olmaları beklenmektedir (Rajić, Hoşgörür ve Drvodelić, 2015). Öğretmen adaylarının, nitelikli öğretmen olmaları için eğitim süreçlerinde almış oldukları bilgileri nasıl aktarması gerektiğinin yanında ne zaman öğretmesi gerektiğini de bilmeleri gereklidir (Karakaya, Uzel, Gül ve Yılmaz 2019). Tüm bu süreçlere hazırlıklı olma, öğrenme-öğretme ortamlarının ve eğitim-öğretim sürecinin önemli bir bileşenidir (Bloom, 1995). Bu durum mesleki hazırbulunuşluk olarak adlandırılabilir.

Hazırbulunuşluk bireyin bir görevi yerine getirebilmesi için ön koşul olan beceri, bilgi ve tutumlara sahip olmasını ifade eder (Aksoy, Sancaklı ve Adagideli, 2022). Hazırbulunuşluk, genel anlamda bireyin bir etkinliği gerçekleştirmek için bilişsel, duygusal ve psikomotor açıdan hazırlıklı olma durumudur (Kaya, 2017). Öğretmen adayları açısından hazırbulunuşluk ise, aldıkları öğretmenlik eğitiminin onları mesleğin getirdiği zorluklarla başa çıkmaya ne derece hazırladığıyla ilişkilidir (Black, 2003). Mesleğe yeni başlayan öğretmenler öğrenci motivasyonu, iş yükü, sınıf içerisindeki disiplin, veli ile iletişim, ölçme ve değerlendirme, kaynak ve araç gereç sağlama, zaman yönetimi ve sosyal statü gibi konularda birçok problem ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Athanasios ve Achinstein, 2003). Bu veya benzeri durumlarla başa çıkmak için mesleki hazırbulunuşluklarının yeterli olması beklenmektedir. Mesleki hazırbulunuşluk, hem pedagojik bilgiye sahip olmayı hem de dersleri etkili bir şekilde yönetebilmeyi sağlar (Karabulutlu ve Pulur, 2017). Bu durum, öğrencilerin derse olan ilgisini artırarak, katılımı teşvik eder (Göksel ve Caz, 2016). Ayrıca, hazırbulunuşluğun yüksek olması, mesleki tükenmişlik riskini azaltır ve daha etkili dersler sunmalarına yardımcı olur (Gençay, 2007). Mesleki motivasyonun yüksek olması durumunda, öğrencilerin fiziksel gelişimlerine daha iyi rehberlik edilebilir (Karayol ve Yavuz Eroğlu, 2020). Yüksek hazırbulunuşlukla daha etkili öğrenme ve öğretme metotları ile birlikte öğrencilerin girişimci yönlerini kuvvetlendirme ihtimali de artar (Jusoh, 2012).

Beden eğitimi ve spor dersi, ilkokul seviyesinden başlayarak her sınıf seviyesinde ve her tür okulda zorunlu olup kimi okullarda zorunlu ders saatine ek olarak seçmeli ders niteliğinde de olabilmektedir. Toplam ders saati üzerinden düşünüldüğünde haftalık minimum 2 saat olarak belirlenen beden eğitimi ve spor dersi, öğrencilerde sportif başarı veya kazanımların dışında birçok olumlu etki bıraktığını literatür de desteklemektedir. Literatür

incelendiğinde Pennington ve Wolfe (2024) beden eğitimi derslerinin artırılmasının öğrencilerin akademik başarılarını artırabileceğini raporlamışlardır. Knaus, Lechner ve Reimers (2020) çalışmalarında beden eğitiminin çocukların akademik başarılarını artırdığını aynı zamanda kız çocuklarda motor gelişime olumlu katkılar sunduğunu belirtmişlerdir. García-Hermoso vd. (2021) beden eğitimi derslerinin kalitesinin artırılması ile zihinsel gelişime katkılar sunabileceğini hatta bu derslerin sürelerinin uzatılmasının akademik performans üzerinde olumlu yansımalarla yol açabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Lorås (2020) meta analiz çalışmasında beden eğitiminin çocuk ve ergenlerin genel motor gelişimlerini artırabileceğini ileri sürmüştür. Beden eğitimi dersi çocukların fiziksel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır (Uğraş ve Güllü, 2019). Beden eğitimi ve spor ders programının temel amacı, öğrencilerin hareket yoluyla eğitim ve öğretimlerini sağlayarak öğrencilerinin hareket seviyesinin artırılmasına yardımcı olmaktır (Şirinkan ve Gündoğdu, 2011). Beden eğitimi dersinin amaçlanan programa uygun şekilde işlenebilmesi için nitelikli öğretmenlerin yetişmesi gerekmektedir (Uğraş ve Güllü, 2019). Nitelikli bir beden eğitimi ve spor öğretmenin sportmen olması, mesleki bilgisi ve becerisi, iyi bir fiziğe sahip olması, eleştirel düşünebilmesi, insan ilişkilerinde iyi olması ve spor yapmaya merak uyandırması gibi özelliklere sahip olması beklenmektedir (Demirhan, 2003). Öğrencilerin bu dersten en yüksek seviyede verim almalarını sağlayacak beden eğitimi öğretmenlerinin dolayısıyla da beden eğitimi öğretmeni adaylarının mesleğe hazırbulunuşluğu, öğrencilerin gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Öğretmenlerin mesleğe yönelik hazırbulunuşluk durumları ile ilgili çalışmalar incelendiğinde beden eğitimi öğretmeni adaylarının mesleklerine hazırbulunuşluk durumları ile ilgili çalışmaya rastlanmamış olması alanda bir eksiklik olarak görülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının hazırbulunuşluk durumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Beden eğitimi ve spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin, beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik hazırbulunuşlukları araştırıldığı çalışma, tarama modelinde yapılmış, betimsel (tanımlayıcı) bir çalışmadır. Tarama modeli, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.” (Karasar, 2008). Betimsel araştırmalarda, yapılan anket ve ölçeklerle

katılımcıların özelliklerinin neler olduğu belirginleştirilmeye çalışılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Katılımcılar

Araştırmaya 2023-2024 akademik yılı bahar döneminde Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören toplam 512 öğrenci arasından amaçsal örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak, sadece beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencileri ile antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde formasyon eğitimi alan toplam 364 öğrenci dahil edilmiştir. Ölçüt örnekleme “gözlem birimleri belirli niteliklere sahip kişi, olay ya da durumlardan oluşturulabilir.” şeklinde tanımlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2014). Gönüllü katılımın esas olduğu araştırmada hatalı veriler çıkarıldıktan sonra 358 (143 kadın ve 215 erkek) veri setiyle çalışma sürdürülmüştür. Çalışma kapsamında toplanan verilere dair demografik bulgular Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Değişken		f	%
Cinsiyet	Erkek	215	60,1
	Kadın	143	39,9
	Toplam	358	100,0
Sınıf	1. sınıf	86	24,0
	2. sınıf	91	25,4
	3.sınıf	77	21,5
	4. sınıf	104	29,1
	Toplam	358	100,0
Gelir Durumu	Gelir giderden az	51	14,2
	Gelir gider eşit	197	55,0
	Gelir giderden fazla	110	30,7
	Toplam	358	100,0

Tablo 1’e göre katılımcıların 215’ini (%60,1)erkekler, 143’ünü (%39,9) kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 86’sı (%24) 1. sınıf, 91’i (%25,4) 2. sınıf, 77’si (%21,5) 3. sınıf, 104’ü (%29,1) 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin gelir durumu ise 51’i (%14,) gelir giden az, 197’si (%55) gelir gider eşit, 110’u (%30,7) gelir giderden fazla şeklinde dağılım göstermiştir.

Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Yapılan araştırmada, veriler toplanırken örnekleme oluşturan öğrencilerin kişisel bilgilerini öğrenmek için araştırmacılar tarafından oluşturulan ‘Kişisel Bilgi Formu’ ve Yıldırım ve Köklükaya’nın (2017) geliştirdiği ‘Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği’ kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Beden Eğitimi ve Öğretmen adaylarının demografik bilgilerini öğrenilmesi için oluşturulan bu formda, öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi ve aile gelir durumuna dair sorular sorulmuştur.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği

Ölçek, 5'li likert şeklinde ("kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum") toplam 30 maddeden oluşmakta ve ölçekten alınan puanlar 30-70 arası düşük, 70-110 arası orta ve 110-150 arası yüksek hazırbulunuşluk seviyesini belirtmektedir (Yıldırım ve Köklükaya, 2017). İlgili çalışmada ölçeğin Cronbach güvenirlik katsayısı .93 olarak belirtilmiş olup, bu çalışma için .92 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma Etiği

Veriler gerekli izinlerin ardından, ölçek hakkında gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra veriler toplanmaya başlanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Araştırmaları Etik Kurul onayı alınmıştır (Toplantı tarihi: 03/05/2024, toplantı no:2024/05).

Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce ölçeklerin kontrolü yapılmış ve 6 veri seti hatalı bulunarak çıkarılmıştır. Normallik testi sonucunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1, -1 aralığında olduğu tespit edilmiş olup, parametrik testlerden independent samples t-test, one-way ANOVA ile betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamında toplanan verilere dair bulgular aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

Tablo 2. Ölçekten alınan değerler

Ölçek	N	min	max	$\bar{X}$	SS
Hazırbulunuşluk	358	56	150	119	16,54

Tablo 2 ye göre katılımcıların hazırbulunuşluk puanlarının ortalamasının 119 olduğu görülmektedir. Yıldırım ve Köklükaya (2017) 30-70 puan arası düşük, 70-110 puan orta seviye ve 110-150 puan aralığı ise yüksek seviyede hazırbulunuşluk olduğunu belirtmiş, bu bağlamda araştırmaya katılan adayların yüksek hazırbulunuşluk seviyesine sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 3. Cinsiyete göre hazırbulunuşluk T-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Hazırbulunuşluk	Erkek	215	118,21	16,40	-1,179	,23
	Kadın	143	120,32	16,71		

Tablo 3 incelendiğinde cinsiyete göre ölçek puanları arasında anlamlı fark yoktur ($p>,05$).

Tablo 4. Katılımcıların sınıf düzeyine göre hazırbulunuşluklarına dair ANOVA test sonuçları

	Sınıf düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Anlamlı fark
Hazırbulunuşluk	1. sınıf	86	115,0233	18,94	4,411	,005	4.sınıf>1.sınıf- 2.sınıf 3.sınıf>1.sınıf
	2. sınıf	91	116,8901	15,79			
	3. sınıf	77	121,4286	15,50			
	4.sınıf	104	122,5385	14,92			

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre hazırbulunuşluk puanları arasında ölçek bağlamında anlamlı farklar tespit edilmiştir ($p<,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla post-hoc analizleri uygulanmıştır. Buna göre tüm ölçek için 4. sınıflar ile 1. ve 2. sınıflar arasında, 4. sınıflar lehine ve 3. sınıflar ile 1. sınıflar arasında, 3. sınıflar lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<,05$).

Tablo 5. Katılımcıların gelir durumuna göre hazırbulunuşluklarına dair ANOVA test sonuçları

	Gelir durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Hazırbulunuşluk	Gelir giderden az	51	119,52	16,86	,14	,86
	Gelir gider eşit	197	119,32	14,83		
	Gelir giderden fazla	110	118,35	19,21		

Tablo 5'ya göre katılımcıların gelir durumlarına göre hazırbulunuşluk puanları arasında anlamlı fark yoktur ($p<,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada Karabük Üniversitesi Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesinde 2023-2024 Akademik yılında eğitim gören öğretmen adaylarının mesleki hazırbulunuşluklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin hazırbulunuşluk durumları, cinsiyet, sınıf ve gelir durumu değişkenleri açısından incelenmiştir.

Araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının hazırbulunuşluk seviyeleri 119 puan olarak hesaplanmıştır. Yıldırım ve Köklükaya (2017) 30-70 puan arası düşük, 70-110 puan orta seviye ve 110-150 puan aralığı ise yüksek seviyede hazırbulunuşluk olduğunu belirtmiş, bu bağlamda araştırmaya katılan adayların yüksek hazırbulunuşluk seviyesine sahip oldukları saptanmıştır. Akhan, Dolmacı ve Altıntaş (2019) son sınıfta öğrenim görmekte olan farklı branş öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada adayların hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek olduğunu bulmuşlardır. Aynas ve Sevmiş (2024) eğitim fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarında katılımcıların hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Somosot (2020) İngilizce, matematik,

biyoloji ve teknoloji öğretmen adaylarının öğretim uygulamalarına yönelik hazırbulunuşlarını incelediği çalışmada adayların yüksek seviyede hazırbulunuşluk puanına sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Girgin ve Akcanca (2021) farklı fakültelerdeki öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarında öğretmeye hazırbulunuşluklarını orta seviye olarak tespit etmişlerdir. Baker (2002) öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk durumlarını ve özyeterlik inançlarını incelediği çalışmada öğretmen adaylarının yüksek hazırbulunuşluk seviyesine sahip, öğretmeye hazır ve yüksek özyeterlik inancına sahip olanların da daha yüksek hazırbulunuşluk seviyesinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Rosas (2011) matematik öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada adayların öğretmeye son derece hazır olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma konusuyla ilgili beden eğitimi ve spor öğretmen adayları ile yapılan bir çalışmaya rastlanmamış, örneklem grupları farklılık göstermiş olmasına rağmen sonuçların benzer olması dikkat çekmektedir. Kariyerin hemen başında, öğretmenlik mesleğinin tüm sorumluluklarını devralmaya hazır olma durumu, öğrenci hayatında olumlu bir tutum oluşturarak pozitif etkiler bırakma çerçevesinde önemli görülmektedir (Straková, 2015). Bu bağlamda öğretmen yetiştirme programlarının öğretmen adaylarını mesleğe başlamadan önce hazır hale getirebildikleri, aynı zamanda bu programların olumlu yansımalarının olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının cinsiyete göre hazırbulunuşluk durumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgular bazı çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Mehmetlioğlu ve Haser (2013) in yapmış oldukları çalışmada ilköğretim matematik öğretmen adaylarının cinsiyete göre hazırbulunuşluk seviyeleri incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Karakaya, Uzel, Gül ve Yılmaz (2019) yapmış oldukları çalışmada Fen Bilgisi ve Biyoloji öğretmenliği bölümünü okuyan öğretmen adaylarının hazırbulunuşlarının cinsiyet bazında bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynas ve Sevmiş (2024) in öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada yine cinsiyetin hazırbulunuşluğu farklılaştırmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Karademir (2012) coğrafya öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada cinsiyete göre adayların hazırbulunuşluk düzeyleri arasında anlamlı farka rastlanmamıştır. Fakat literatürde cinsiyet faktörünün anlamlı farklılığa yol açtığını gösteren çalışmaların da var olduğu görülmüştür. Yenen ve Durmaz (2019), Sosyal Bilgiler, Beden Eğitimi, Türkçe ve Sınıf öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarında erkekler lehine; Tezer ve Beyoğlu (2018) farklı branş öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarında erkekler lehine; ve Morgil, Seçken ve Yücel (2004) kimya öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarında erkekler lehine anlamlı farklar tespit

etmişlerdir. Bu değişken sonuçlar öğretmen adaylarının mesleğe yönelik hazırbulunuşluk durumunu belirlemede cinsiyet faktörünün kesin bir etkisinden söz edilemeyeceğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının mesleğe hazırbulunuşluk düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşması değişkenini içeren çalışmaların tutarsız sonuçlar vermesinin çalışmalardaki örneklem gruplarının çeşitliliği, araştırma yöntemleri gibi unsurlardan kaynaklandığı söylenebilirken ayrıca, erkekler lehine bulunan farklılıklar, toplumsal cinsiyet rollerinin mesleki algılar ve motivasyonlar üzerindeki etkisini yansıttığı konusuna da bağlanabilir. Diğer yandan, bazı çalışmalarda cinsiyetin fark yaratmaması, eğitim politikalarının veya öğretmenlik mesleğine yönelik algıların cinsiyet eşitliğine yaklaşmasının bir göstergesi olarak da yorumlanabilir.

Adayların öğretmenlik mesleğine hazırbulunuşlukları sınıf düzeyi açısından incelendiğinde ise 4. sınıflar ile 1. ve 2. sınıflar arasında, 4. sınıflar lehine ve 3. sınıflar ile 1. sınıflar arasında, 3. sınıflar lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yenen ve Durmaz (2019) ın farklı branş öğretmen adayları ile yapmış oldukları çalışmada 3. ve 4. sınıf öğrencilerin hazırbulunuşluklarını incelediklerinde 4. sınıf öğretmen adaylarının 3. sınıf öğretmen adaylarına nazaran daha yüksek seviyede hazırbulunuşlukları olduğu görülmüştür. Aksoy, Sancaklı ve Adagideli (2022) nin okulöncesi öğretmeni adayları ile yapmış olduğu çalışmada 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk seviyelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Karakaya, Uzel, Gül ve Yılmaz'ın (2019) Fen Bilgisi ve Biyoloji öğretmeni adayları ile yaptıkları çalışmalarında öğretim sürecini tasarlama ve etkili öğrenme boyutlarına bakıldığında 4. sınıf öğretmen adaylarının lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Mehmetlioğlu ve Haser (2013) ilköğretim matematik öğretmeni adayları ile yaptıkları çalışmalarında son sınıf öğretmen adayların diğer sınıflara göre anlamlı derecede daha yüksek hazırbulunuşluk seviyesine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Hudson ve Hudson (2007) resim öğretmeni adayları ile yaptıkları çalışma sonucuna göre, genel olarak, katılımcı son sınıf öğretmen adaylarının öğretmeye diğer sınıflara nazaran daha hazır olduklarına inandıklarını ortaya koymuştur. McConnell, Teske, Attwood ve Barron (2021) farklı bölümlerden öğretmen adayları ile çalışmış sonuç olarak sınıf seviyesi arttıkça adayların mesleki hazırbulunuşluk algılarının arttığını belirtmişlerdir. Son sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk seviyelerinin daha yüksek olması, mesleki anlamda tecrübe kazanabilecekleri öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda staj görüyor olmaları (Yenen ve Durmaz 2019) şeklinde açıklanabilirken, ayrıca farklı kaynaklarda da “öğretmenlik uygulaması” dersinin beden eğitimi öğretmenliği programında

öğrencilere ve mezunlara en çok katkı sağlayan ders olarak nitelendirildiği göze çarpmaktadır (Çiçek,1998; Çiçek ve Koçak, 2001). Bu bulgular ışığında, beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleki hazırbulunuşluk seviyelerinin mezuniyete yaklaştıkça arttığı, bu artışın, eğitim süreci boyunca kazanılan bilgi birikimi, pratik deneyimler, mesleki olgunlaşma, motivasyon ve eğitim programlarının yapılandırılma biçimi gibi çeşitli faktörlerle ilişkilendirilebileceği, öğretim programlarının özellikle son sınıf öğrencilerine yönelik olarak pratik deneyim ve mesleki hazırlık odaklı ders içerikleri sunmasının önemini ortaya koyduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda ayrıca uygulamalı derslerin artırılmasının hazırbulunuşluk seviyesini de artıracakı düşünülmektedir (Aksoy, Sancaklı ve Adagideli 2022).

Son olarak öğretmen adaylarının aile gelir durumlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşlukları arasındaki fark incelendiğinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatür taraması yapıldığında ise bu değişkeni içeren benzer çalışmaların olmadığı görülmüş ancak öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlilik inançları ile mesleki hazırbulunuşlukları arasında ilişki olduğuna dair çalışmaların var olduğu saptanmıştır. Tschannen-Moran ve Hoy (2001) çalışmalarında öğretmenlerin mesleki özyeterlilik inançlarının mesleki başarılarını nasıl etkilediklerini incelemiş, yüksek özyeterliliğin hazırbulunuşluk durumlarını destekleyerek bu kişilerin mesleklerinde daha yüksek performans gösterdiklerini belirtmişlerdir. Baker (2002) çalışmasında yüksek özyeterliliğe sahip öğretmen adaylarının yüksek hazırbulunuşluk seviyesinde olduklarını raporlamışlardır. Bu bağlamda mesleki özyeterliliğin mesleki hazırbulunuşlukla pozitif ilişki içerisinde olması bu değişken için özyeterlilik üzerinden yorum yapılabileceğini göstermektedir. Dursun ve Karagün (2012) beden eğitimi ve spor öğretmeni adayları ile yaptıkları çalışmalarında ekonomik durumun anlamlı farka sebep olmadığını; Yağcı ve Aksoy (2015) müzik öğretmeni adayları ile yaptıkları çalışmalarında aylık ortalama gelir değişkeninin öz-yeterlilik düzeyi ile arasında anlamlı farklar olmadığını; Pamukoğlu (2021) sosyal bilgiler öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmasında ailenin aylık gelirinin öğretmenliğe yönelik öz yeterlilik için anlamlı bir değişken olmadığını raporlamışlardır. Çalışma sonuçları düşünüldüğünde dolaylı da olsa hazırbulunuşluğun, ekonomik durumdan çok bireysel özellikler, pedagojik beceriler ve eğitim süreçlerinde edinilen deneyimlerle şekillendiği, hizmet öncesi eğitim fırsatlarının ise gelir durumu fark etmeksizin eşit olarak sağlanabildiğini gösterdiğini söylemek mümkün olabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Demografik bilgiler bazında ise cinsiyete ve aile gelir durumuna göre hazırbulunuşluk arasında anlamlı farklar bulunmazken ,sınıf düzeyine göre hazırbulunuşluk seviyeleri arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır .Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleğe hazırbulunuşluk seviyelerinin eğitim sürecinde ilerledikçe arttığını, ancak bu seviyenin bireysel özellikler olan cinsiyet ve aile gelir durumundan etkilenmediğini göstermektedir. Sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıkların saptanması, adayların eğitim sürecinde, özellikle üst sınıflara geçtikçe, mesleki yeterlilik algılarının güçlendiğini düşündürmektedir. Bu durum, eğitim programlarının ve sınıf seviyesinin, adayların mesleki hazırbulunuşluklarını destekleyen önemli bir rol oynadığına işaret edebilirken, bireysel özelliklerin bu algıyı belirlemede daha az etkili olduğunu da ortaya koymaktadır.

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda sonraki araştırmalar için aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- Öğrenme motivasyonu, uygulamalı eğitimler (örneğin staj veya saha deneyimleri) ve öğretim üyesi desteği gibi faktörlerin öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeyleri üzerindeki etkileri araştırılabilir.
- Türkiye'nin farklı üniversitelerinde yapılacak benzer çalışmalar, adayların hazırbulunuşluk düzeyleri açısından üniversiteler ve fakülteler arasında farklılık olup olmadığını belirleyebilir ve eğitim koşullarının etkisini ortaya koyabilir.
- Öğretmenlik mesleğine hazırbulunuşluk seviyelerinin lisans eğitimi boyunca nasıl değiştiğini ortaya koymak amacıyla uzun süreli araştırmalar yapılması adayların hangi dönemlerde gelişim gösterdiklerini veya zorlandıklarını belirleyebilir. Böylece eğitim programlarının daha iyi düzenlenmesine ve öğretmen adaylarının daha etkin desteklenmesine yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, D., Sancaklı, S., ve Adagideli, F. H. (2022). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Düzeyleri ve Öğretmenlik Mesleğine Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2), 167-185.
- Akhan, O., Dolmacı, A., ve Altıntaş, S. (2019). Son Sınıf Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Belirlenmesi. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6(1), 55-64.

- Aynas, N., ve Sevmiş, B. Y. Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Hazır Oluş Düzeyleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 8(1), 213-228.
- Athanases, S. Z., ve Achinstein, B. (2003). Focusing New Teachers On Individual and Low Performing Students: The Centrality Of Formative Assessment In The Mentor's Repertoire Of Practice. Teachers College Record, 105(8), 1486-1520.
- Baker, P. H. (2002). The Role Of Self-Efficacy In Teacher Readiness For Differentiating Discipline In Classroom Settings. Bowling Green State University.
- Black, M. W. (2003). A Study Of First-Year Teachers and Their Principals: Perceptions Of Readiness Among Participants From Traditional and Non-Traditional Teacher Preparation Programs.
- Bloom, B. S., ve Özçelik, D. A. (2012). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., ve Çakmak, E. K. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri.
- Çiçek, Ş. (1998). Evaluation of Physical Education Teacher Education Program At Middle East Technical University.
- Çiçek, Ş., ve Koçak, S. (2001). Graduates Perception of The Physical Education Teacher Education At Middle East Technical University (Ankara: Turkey): A Follow Up Study. Journal of International Council of Health Physical Education, Recreation, Sport, and Dance, 37(4), 13-16.
- Demirhan, G. (2003). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Felsefi Görüşleri. Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 38-66
- Dursun, S., ve Karagün, E. (2012). Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (24), 93-112.
- Ekşi, H., Keçeli, A., Dervişoğulları, M., & Ekşi, F. (yıl). Öğretmen Adaylarının Mesleki Hazırbulunuşluk Durumları ve Akademik Öz Yeterlik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yaşam boyu Öğrenme Eğiliminin Aracı Rolü Üzerine Bir Araştırma [A Research On The

Role of The Living Long Learning Tendency Between Vocational Preparation States of The Man and Academic Self Competence Tendencies].

- Erden, M. (2007). Eğitim bilimlerine giriş. Arkadaş.
- Gençay, Ö. A. (2007). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kastamonu Education Journal, 15(2), 765-780.
- Göksel, A. G., ve Caz, Ç. (2016). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-9.
- García-Hermoso, A., Ramírez-Vélez, R., Lubans, D. R., ve Izquierdo, M. (2021). Effects Of Physical Education Interventions On Cognition and Academic Performance Outcomes In Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis. British Journal Of Sports Medicine, 55(21), 1224-1232.
- Hudson, P., ve Hudson, S. (2007). Examining Preservice Teachers' Preparedness for Teaching Art. International Journal of Education & the Arts, 8(5), 1-25.
- Hamre, B. K., ve Pianta, R. C. (2004). Self-Reported Depression İn Nonfamilial Caregivers: Prevalence and Associations With Caregiver Behavior İn Child-Care Settings. Early Childhood Research Quarterly, 19(2), 297-318.
- Jusoh, R. (2012). Effects Of Teachers' Readiness İn Teaching and Learning Of Entrepreneurship Education İn Primary Schools. International Interdisciplinary Journal of Education, 1(7), 98-102.
- Karademir, N. (2012). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterliklerine Yönelik Hazırbulunuşluk Düzeyleri.[Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karafil, B., & Oğuz, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Öz Yönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi(72), 18-32.
- Karakaya, F., Uzel, N., Gül, A., ve Yılmaz, M. (2019). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Hazır Olma Düzeyleri. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39(1), 373-396.
- Kaya, A. (2017). Eğitim Psikolojisi. (Geliştirilmiş 10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karabulutlu, Z., ve Pular, A. (2017). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliği ve Eğitimlerinin Özel Alan Yeterliklerine Etkisinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 15(3), 171-176.
- Karayol, M., ve Eroğlu, S. Y. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Etik ve Mesleki Motivasyon Durumlarının İncelenmesi: Muş İli Örneği. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 655-664.
- Kaya, V. H., Polat, D., & Karamüftüoğlu, İ. O. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yetiştirme İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 30(1), 569-584.
- Knaus, M. C., Lechner, M., ve Reimers, A. K. (2020). For Better Or Worse?–The Effects of Physical Education on Child Development. Labour Economics, 67, 101904.
- Lorås, H. (2020). The Effects Of Physical Education On Motor Competence in Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis. Sports, 8(6), 88.
- Mehmetlioğlu, D., ve Haser, Ç. (2013). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Mesleğe Hazır Bulunuşlukları. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(34), 91-102.
- McConnell III, J. R., Teske, A. H., Attwood, A. I., ve Barron, L. L. (2021). Preservice Teachers' Performance and Confidence in Their Readiness to Teach: An Exploratory Study. Srate Journal, 30(1), n1.
- Morgil, İ., Seçken, N., ve Yücel, A. S. (2004). Kimya Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 6(1), 62-72.
- Özoğlu, M., Gür, B. S., ve Altunoğlu, A. (2013). Türkiye ve Dünyada Öğretmenlik. Retorik ve Pratik, 1(1), 41-60.
- Pamukoğlu, İ. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz Yeterlilik Algısı (Balıkesir Üniversitesi Örneği) (Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Pantić, N., ve Wubbels, T. (2010). Teacher Competencies As A Basis For Teacher Education–Views of Serbian Teachers and Teacher Educators. *Teaching and Teacher Education*, 26(3), 694-703.
- Pennington, C. G., ve Wolfe, A. (2024). The Relationship between Physical Education Activity Programs and Academic Achievement.
- Rosas, C. E. (2011). Pre-Service Teachers' Perception and Beliefs of Readiness To Teach Mathematics. *Current Issues in Education*, 14(1).
- Rajić, V., Hosgorur, T., ve Drvodelić, M. (2015). An International Perspective On The Teacher Qualities Issue: The Case Of Croatia and Turkey. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 17(1), 37-62.
- Somosot, I. S. (2020). 21st Century Skills and The Readiness Of Preservice Teachers Toward Practice Teaching Program. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 8 (2), 36, 42.
- Straková, Z. (2015). The Perception Of Readiness For Teaching Profession: A Case Of Pre-Service Trainees. *Journal of Language and Cultural Education*, 3(1), 32-42.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., ve Özden, B. (2013). Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algılarının ve Akademik Kontrol Odaklarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 227-250.
- Stronge, J. H. (2018). Qualities Of Effective Teachers. *Ascd*.
- Şirinkan, A., ve Gündoğdu, K. (2011). The Perceptions of Teachers İn Relation To Physical Education Curriculum and Instructional Plans. *Elementary Education Online*, 10(1).
- Tschannen-Moran, M., ve Hoy, A. W. (2001). Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.
- Tezer, M., ve Beyoğlu, D. (2018). How do Preservice Teachers' Readiness and Attitudes towards Mobile Learning Affect their Acceptance of Mobile Learning Systems?. *TEM Journal*, 7(4).
- Uğraş, S., ve Güllü, M. (2019). Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümlerinin Yeterliliği ile İlgili Öğretmen Görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 57-65.

- Valli, L., ve Rennert-Ariev, P. (2002). New Standards and Assessments? Curriculum Transformation İn Teacher Education. *Journal of Curriculum Studies*, 34(2), 201-225.
- Yağcı, U., ve Aksoy, V. (2015). Müzik Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz Yeterlikleriyle Öğretmenlik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33), 84-104.
- Yenen, E. T., ve Durmaz, A. (2019). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 922-940.
- Yurtluk, M. (2003). Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Matematik Dersi Öğrenme Süreci ve Öğrenci Tutumlarına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, E. G., & Köklükaya, A. N. (2019). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 3(56), 67-82.

